15.9.2016

Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

HE 98/2016 vp

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAEIKSI NAISTEN JA MIESTEN VÄLISESTÄ TASA-ARVOSTA ANNETUN LAIN JA TASA-ARVOVALTUUTETUSTA ANNETUN LAIN 2 §:N MUUTTAMISESTA

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt lausuntoa hallituksen esityksestä, jossa ehdotetaan muutettavaksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettua lakia ja tasa-arvovaltuutetusta annettua lakia. Tasa-arvolaissa säädettyihin tasa-arvovaltuutetun toimivaltuuksiin lisättäisiin mahdollisuus ryhtyä toimenpiteisiin sovinnon aikaansaamiseksi osapuolten välillä tasa-arvolaissa tarkoitettua syrjintää koskevissa asioissa. Sovinnon osapuolet yhdessä tai tasa-arvovaltuutettu osapuolten suostumuksella voisivat hakea yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalta sovinnon vahvistamista. Lautakunta voisi vahvistaa saavutetun sovinnon. Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

Tasa-arvovaltuutetun puolueetonta roolia korostettava

Suomen Yrittäjät pitää esitystä lähtökohtaisesti hyväksyttävänä. On perusteltua ja kannatettavaa, että kehitetään yksinkertaisempia, nopeampia ja kustannustehokkaita vaihtoehtoja osapuolten oikeusturvan vahvistamiseksi.

Esityksen osalta on kuitenkin huomioitava, että yhdenvertaisuuslain mukaan lain noudattamista työsuhteissa ja työpaikoilla valvoo lähtökohtaisesti työsuojeluviranomainen. Yhdenvertaisuusvaltuutettu voi kuitenkin ryhtyä toimenpiteisiin sovinnon aikaansaamiseksi myös työelämään liittyvissä kysymyksissä. Yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävä on siis lähtökohtaisesti neuvova ja ohjaava, eikä sillä ole lain valvontaan liittyvää toimivaltaa.

Tasa-arvolaissa lain noudattamisen valvonta on annettu tasa-arvovaltuutetun tehtäväksi. Nyt käsiteltävänä olevassa esityksessä tasa-arvovaltuutetulle esitetään oikeutta ryhtyä toimenpiteisiin sovinnon aikaansaamiseksi samalla tavalla kuin yhdenvertaisuuslaissa on säädetty yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävästä. Tältä osin on korostettava, että tasa-arvovaltuutetun roolin sovittelijana tulee olla neutraali ja puolueeton kaikissa mahdollisissa riitatilanteissa. Puolueettomuus ei saa missään tilanteissa vaarantua, vaikka sovittelijan, eli tässä tapauksessa tasa-

arvovaltuutetun tehtävään kuuluisi myös valvoa sovittelun toisen osapuolen lainmukaista toimintaa.

Riita-asioissa sovinto on aina paras ja kustannustehokkain ratkaisu niin työntekijän kuin työnantajan kannalta. Erityisesti pienissä yrityksissä yhtäkin työntekijää koskeva riita-asia voi olla kohtalokas koko yrityksen toiminnan kannalta. Lisäksi pienten yritysten osalta on huomioitava, että oikeussuojan tarpeen näkökulmasta työnantaja-yrittäjä on usein työntekijään rinnastettavassa asemassa. Tältä osin haluamme korostaa, että tasaarvovaltuutetun tulisi ryhtyä sovintoa edistäviin toimenpiteisiin vain silloin, kun osapuolet sitä yhdessä pyytävät tai antavat selkeän suostumuksen menettelyyn. Kuten lakiehdotuksen perusteluissa on todettu, käytännössä sovinnon aikaansaaminen edellyttää aina kummankin osapuolen suostumusta sovitteluun ja valmiutta käydä neuvotteluja. Vain tällä tavalla on mahdollista saavuttaa todellisia sovintoratkaisuja.

Lisäksi esityksessä ja sen perusteluissa tulisi vahvemmin tuoda esiin, että sovittelussa tehtävän sovinnon tarkoituksena tulee olla lopullinen kokonaissovinto asiassa. Ei ole perusteltua, että myöhemmin toinen osapuoli voisi turvautua muihin oikeudellisiin toimenpiteisiin sovinnon kohteena olevassa asiassa. Lisäksi sovittelijan tulee pyrkiä etsimään sovintoa tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Tämä voi tarkoittaa myös sitä, että sovinto saadaan aikaan ilman rahallista korvausta. Erityisesti silloin, mikäli sinänsä syrjivä toiminta on seurausta työnantajan toiminnasta, jossa työnantaja on toiminut vilpittömästi, eikä syrjintä ole ollut millään tavalla tarkoituksellista, tulee sovintoratkaisuun pyrkiä pääsemään *syyllistä etsimättä*. Perusteluissa ja lain soveltamiseen liittyvässä ohjeistuksessa tulisikin korostaa, että sovittelijan on ennen sovittelun aloittamista selkeästi kerrottava sovittelun osapuolille heidän asemansa sekä myös mahdollisuudesta sovintoon ilman rahallista korvausta.

Asian valmistelusta

Lopuksi totean, että kuten esityksessä on todettu, esitettävät lakimuutokset on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä oikeusministeriön kanssa. Valmistelun aikana ministeriö on kuullut useita tahoja sekä pyytänyt asiasta lausuntoa 20 eri taholta. Suomen Yrittäjät ei ole ollut näiden tahojen joukossa, eikä täten osallisena muutosten valmistelussa. Ottaen huomioon, että Suomen Yrittäjät edustaa n. 50 000 suomalaista työnantajayritystä, pidämme valmistelua tältä osin puutteellisena.

Suomen Yrittäjät

Atte Rytkönen
lainopillinen asiamies